

İslâm Terbiyesinde
İHTİLÂF AHLÂKI

-Fıkhî Perspektif-

Prof. Dr. M. Rahmi TELKENAROĞLU

Kitabe Yayınları: 33

İslâm Terbiyesinde
İHTİLÂF AHLÂKI
-Fikhî Perspektif-

Prof. Dr. M. Rahmi TELKENAROĞLU

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2022

ISBN: 978-605-73133-4-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

İslâm Terbiyesinde
İHTİLÂF AHLÂKI

-Fıkhî Perspektif-

Prof. Dr. M. Rahmi TELKENAROĞLU

Ankara 2022

Prof. Dr. M. Rahmi TELKENAROĞLU

1975 yılında Konya/Beyşehir'de doğdu. 2001'de Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2003'te Suriye/Şam Arap Dili Enstitüsü, 2009'da D.İ.B. Konya Selçuk Dini Yüksek İhtisas Merkezi'nden mezun oldu. Yüksek lisans ve doktorasını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladı. 2009-2010 yıllarında D.İ.B. Rize Müftü Yusuf Karali İhtisas Eğitim Merkezi'nde öğretmen olarak çalıştı. 2010 yılında Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne İslam Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak atandı. 2015 yılında doçent, 2021 yılında profesör oldu. Halen Nevşehir H.B.V. Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Evli ve dört çocuk babasıdır. Alanında yayımlanmış birçok makale ve çevirisinin yanında *İctibadda İsalet ve Hata Meselesi (Ankara 2010)*, *Öncelikler Fıkıhı: Kaynakları ve Kuralları (Konya 2011)*, *İslam Hukukunda İhmalî Suçlar (Konya 2014)* ve *Tevcihü'l-halef fîmâ ihtelefe fîhi's-selef (İstanbul 2017)*, *İslam İbadet Esasları (İstanbul 2018)*, *Erken Dönem Usûl-i Fıkıh Tartışmaları (Ankara 2019)*, *İslam Düşüncesinde İctibâd-İhtilâf-Taassup Bileşeni (İstanbul 2021)* adlı kitapları bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ -----	7
GİRİŞ -----	9
I. İLME VE ÂLİMLERE SAYGI -----	11
II. ÂLİMLERİN GÖRÜŞLERİNİ NASSLARA ARZ ETMEK	23
III. ÂLİMLERİN GENEL KANAATE AYKIRI (ŞÂZ) GÖRÜŞLERİ -----	31
IV. İNSAF İLKESİNE BAĞLI KALMAK -----	35
V. BİR ÂLİMİ TAKLİD VEYA BELLİ BİR MEZHEBE BAĞLANMANIN HÜKMÜ -----	41
VI. TAASSUPTAN UZAK DURMAK -----	50
VII. TAASSUPTAN KORUNMA YOLLARINA DAİR BAZI MÜLÂHAZALAR -----	56
VIII. MEZHEPLERİN RUHSATLARINI ARAŞTIRMAK	61
IX. FETVADA DEĞİŞİME DUYULAN İHTİYAÇ -----	67
X. İHTİLAFLARI DİKKATE ALMA VE İHTİYAT İLKESİ	76
XI. FETVA VERENLER İHTİLAFA DÜŞTÜKLERİNDE EN BİLGİLİ OLANI ESAS ALMAK -----	81
XII. MEZHEP DEĞİŞTİRME -----	88

XIII. MÜCTEHİD İMAMLARIN BIRAKTIĞI FIKIH MİRASINDAN İSTİFADE ETMENİN YOLU -----92

SONUÇ-----95

KAYNAKÇA -----97

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ÖN SÖZ

“İhtilâf” kelimesi İslami kaynaklarda, icmâ ve ittifakın karşıtı olarak kullanılır ve Kur’ân ve sünnetin temel ilkelerinde birleşen âlimlerin, ictihada açık konularda farklı kanaatler benimsemesini ifade eder. Bu kavram belki ilk duyulduğunda zihinde olumsuz anlamlar çağrıştırsa da aslında insan tabiatının zorunlu bir dışı vurumudur. İctihada müsaade eden yüce irade zımnen ihtilafa da müsaade etmiştir. Diğer bir deyişle, Şâri Teâlâ’nın insanlara vahyi anlama ve anlamlandırma emri vermesi, ihtilâfa bizzat kendisinin izin verdiği anlamına gelmektedir. Şu halde, ictihad ile ihtilâf arasında sıkı bir sebep-sonuç ilişkisinin, zorunlu bir varoluşsal bağlantının bulunduğunu söyleyebiliriz.

Fıkhî ihtilaflar İslam’ın kendi içinde çelişki taşımasından değildir. Söz konusu ihtilaflar, konuyla ilgili nassın, kimine ulaştığı halde kimine ulaşmaması, müctehidin hadisi zayıf ya da diğer hadisler karşısında mercûh olduğunu düşünmesi, istinbat yöntemlerinin farklı olması ve dinî metinlerin farklı şekilde yorumlanmaya müsait olması gibi bazen müctehidin yetenekleriyle bazen de dil faktörüyle açıklanabilir.

Burada asıl önemli olan ve konunun bizi ilgilendiren tarafı, bu ihtilaflar karşısında bizim nasıl bir duruş sergileyeceğimiz ve bunlardan nasıl istifade edeceğimizdir. İşbu eserde “ilme ve âlimlere saygı”, “âlimlerin görüşlerini nasslara arz

etmek”, “âlimlerin genel kanaate aykırı (şâz) görüşleri”, “insaf ilkesine bağlı kalmak”, “bir âlimi taklid veya belli bir mezhebe bağlanmanın hükmü”, “taassuptan uzak durmak”, “mezheplerin ruhsatlarını araştırmak”, “fetvada değişime duyulan ihtiyaç”, “ihtilafları dikkate alma ve ihtiyat ilkesi”, “mezhep değiştirme” gibi başlıklar altında ve âyetler, hadisler ve İslam büyüklerinin sözleri ışığında mezkûr sorunun cevaplarını aramaya çalıştık.

Tevfik ve hidâyet Allah’tandır.

Prof. Dr. M. Rahmi TELKENAROĞLU

Nevşehir 2022